

"...

## **I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ**

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemlerini de içeren dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

### **"I- GENEL AÇIKLAMALAR**

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, Anayasa gereği (93/1), 01.10.2002 tarihinde toplanmıştır.

2) TBMM aynı gün (01.10.2002 tarihinde) Genel Kurul kararıyla tatil edilmiştir.

3) Ancak bu (746 sayılı) tatil kararı Anayasa'nın 95/1. ve 96/1. maddeleri ile 2. maddesine açıkça aykırıdır. Bu sebeple söz konusu kararın iptali gerekir.

4) Yüksek malumları olduğu üzere Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerini belirleyen Anayasa'nın 148. maddesine göre Anayasa Mahkemesi kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve TBMM İçtüzüğünün Anayasa'ya şekil ve esas yönünden uygunluğunu denetler.

5) TBMM kararları, Anayasa'da sayılı istisnalar dışında (dokunulmazlığın kaldırılması, üyeliğin düşmesi kararları gibi) ilke olarak Anayasa Mahkemesi'nin denetim kapsamı dışında kalmakta ise de, Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında belirtildiği gibi TBMM'nin İçtüzüğü niteliğindeki ya da içtüzük hüküm ve etkisindeki kararların Anayasal denetime tabi tutulması gerekmektedir.

6) TBMM kararının Anayasal denetime tabi olabilmesi için bu kararın alınmasında uygulanan usulün ve kararın kapsamının niteliği üzerinde durularak bunun değer ve etkisinin açıklanması gerekir. TBMM kararının niteliği, değeri ve etkisi üzerinde durmadan Anayasal denetimin dışında kaldığının kabul edilmesi içtüzük hükmü etkisi doğuran TBMM kararlarının Anayasal denetimden kaçırılması neticesini doğurur. Bu denetimsizlikte çoğunluğu elinde bulunduran siyasi güçlerin keyfi ve sorumsuzca hareket etmesine yol açarak azınlıktaki siyasi güçlerin haklarını yok eder.

7) Önemle vurgulamak gerekir ki bir yasa metnine verilen isim o metnin Anayasal yargı denetimine tabi olup olmayacağı konusunda tek ve yeterli ölçü değildir. Bu yasama metninin kapsamının ve özünün göz önünde bulundurulması gerekir. İncelenen Meclis kararı, ihdasî nitelikte ise yani yeni bir düzenleme içeriyor ya da mevcut içtüzük hükümlerini değişikliğe uğratiyorsa bu Anayasal denetim kapsamına giriyor demektir. İsmi Meclis kararı olan bir içtüzük değerinde, niteliğinde ve etkisinde olduğundan denetim konusu yapılması gerekir. Bu tür Meclis kararları içtüzük eşdeğerinde ve yeni bir durum ihdas eden ya da var olan bu durumu düzenleyen veya ortadan kaldıran yasama işlemleridir.

8) Bu açıklamalardan sonra belirtelim ki TBMM'nin 01.10.2002 tarih ve 746 sayılı kararı "eylemli iç tüzük ihdası" niteliğindedir. Çünkü söz konusu karar, İçtüzüğün 139/2. ve 141/4-5. maddelerine, dolayısıyla Anayasa'nın 95/1. ve 96/1. maddeleri ile 2. maddesine açıkça aykırıdır.

Bu sebeple de söz konusu kararın Anayasa Mahkemesi tarafından, Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılması Anayasa'nın bir gereğidir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, örneğin,

12.3.1996 tarih ve 398 sayılı "Bakanlar Kurulu'nun Güven Oylaması Hakkında" ki kararını,

- 14.3.1996 tarih ve 399 sayılı "Olağanüstü Halin 10 ilde Uzatılmasına Dair" kararını,

- 28.3.1996 tarih ve 409 sayılı "Ülkemizde Konuşlandırılan Çokuluslu Gücün

Görev Süresinin Uzatılmasına İlişkin" kararını,

Anayasa'ya uygunluk bakımından denetlemiş olup söz konusu kararlar, Yüksek Mahkeme tarafından Anayasa'ya aykırı bulunarak (sırası ile E. 1996/3, K.1996/13, T.14.5.1996; E.1996/20, K. 1996/14, T.14.5.1996, E.1996/21, K.1996/15, T.14.5.1996 tarihli kararlarla) iptal edilmiştir.

## II- ANAYASA'YA AYKIRILIK SEBEPLERİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 01.10.2002 tarih ve 746 sayılı Kararı Anayasa'nın 95/1. ve 96/1. maddeleriyle 2. maddesine açıkça aykırıdır.

A) 746 Sayılı Karar Anayasa'nın 95/1. Maddesine Aykırıdır.

Malumları olduğu üzere Anayasa'nın 95/1. maddesine göre;

"Türkiye Büyük Millet Meclisi, çalışmalarını, kendi yaptığı içtüzük hükümlerine göre yürütür"

Anayasa'nın bu açık ve kesin hükmüne rağmen, 01.10.2002 tarih ve 746 sayılı karar alınırken İchtüzük hükümlerine hiç uyulmamış, hatta İchtüzüğün 139/2 ve 141/4-5. madde hükümlerine açıkça aykırı davranılmıştır.

a) Karar, İchtüzüğün 139/2. Maddesine Aykırı Olarak Alınmıştır.

İchtüzüğün 139/2. maddesine göre,

"İşaretle oylama üyelerin el kaldırması, tereddüt halinde ayağa kalkmaları, beş üyenin ayağa kalkarak teklif etmesi halinde de olumlu ve olumsuz oy verenlerin ikiye bölünerek sayılmaları suretiyle yapılır"

Bilindiği gibi;

1) 01.10.2002 tarih ve 746 sayılı kararın oylaması işaretle yapılmıştır.

2) Oylamada tereddütler belirmiştir. Öyle ki Başkanlık Divanındaki görevliler arasında hiçbir uyum sağlanamamıştır.

Nitekim 02.10.2002 tarihli gazetelerin haberlerine göre, Meclis Başkanının tespit edebildiği "kabul" ve "red" oyları ile kâtip üyelerin tespit edebildikleri "kabul ve red" oylan arasında büyük farklar bulunduğu gibi kâtip üyelerin tespit ettiği rakamlar arasında da büyük farklar ortaya çıkmıştır.

Kısaca, İçtüzüğün 139/2. maddesinde ifade edilen "tereddüt hali" kesin olarak ortaya çıkmıştır.

i) Bu tereddüt haline rağmen, ortada hiçbir engel bulunmadığı halde ve yerleşik uygulamaların aksine, elektronik cihazla sayım yoluna başvurulmamıştır.

Oysa daha önceki işaretle oylamalarda, tereddüt halinin ortaya çıktığı her durumda mutlaka elektronik cihazla sayma yoluna gidilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi 13.3.1999 tarihli 54. birleşimin 1. oturumunda, işaretle yapılan oylamada tereddüt hali belirince hemen derhal elektronik cihazla oylama yoluna gidilmiştir

Esasen hukuka uygun olarak yapılması gereken de elektronik oylamadır.

Nitekim 13.3.1999 tarihli oturumu yöneten sayın Başkan, hiçbir tartışmaya meydan vermeden,

"... oylamanın elektronik cihazla yapılması isteniyor. Pekala... ben, eğer tereddüt olursa, onu zaten öyle yapacaktım" demiştir. (TBMM Tutanak Dergisi, C.71, s.47)

01.10.2002 tarih ve 746 sayılı karar alınırken yoğun taleplere ve ortaya çıkan kesin tereddüt haline rağmen elektronik cihazla sayım yoluna gidilmemiştir.

ii) Elektronik sayım yoluna başvurulmadığı gibi, bütün talepler reddedilmiş, "salonda olumlu ve olumsuz oy verenlerin ikiye bölünerek sayılmaları" yoluna da gidilmemiştir.

Başka bir deyişle 746 sayılı karar, İçtüzüğün 139/2. maddesine uyulmadan dolayısıyla Anayasa'nın 95/1. maddesine aykırı olarak alınmıştır.

b) İçtüzüğün 141/4-5. maddelerine göre işaretle oylamada Başkan ile kâtip üyeler arasında tespit farkı ortaya çıkarsa, Başkan oylamanın ayağa kalkmak suretiyle tekrarlanacağını re'sen bildirmek mecburiyetindedir.

Kabul ve red oylarının sayısı bakımından Sayın Başkan ile kâtip üyelerin kendi "aralarında anlaşamadıkları" "kesin bir gerçek" tir.

Sayın Başkanlık, bu "kesin gerçeği" yani hem Başkan ile kâtip üyeler arasındaki hem de kâtip üyelerin kendi aralarındaki anlaşmazlığı görmezlikten gelmiş, "yok" saymıştır.

Halbuki Başkan ile kâtip üyelerin her biri, birbirinden çok farklı rakamlar tespit etmişlerdir.

Başkan ile kâtip üyeler arasında, kabul ve red oyları bakımından anlaşmazlık çıktığı taktirde nasıl bir yol takip edileceğini İçtüzüğün 141/4-5. maddesi çok açık olarak belirtmiştir.

Ancak Sayın Başkanlık, İçtüzükte yer alan bu hükümlerin hiçbirine başvurmamıştır.

Şunu da belirtelim ki, İçtüzükte yer alan, işaretle oylama konusunda belirtilen çözüm yolları, TBMM elektronik sayım cihazına kavuşmadan önce konulmuş kurallardır.

TBMM elektronik sayım cihazına kavuştuktan sonra, tüm ihtilaflı sayımlar elektronik sayım cihazı ile halledilmiştir.

Kısaca; Başkanlık, bütün uyarı, ikaz ve taleplere rağmen İçtüzük hükümlerine hiç uymamıştır. Tutanakların incelenmesinden de açıkça anlaşılacağı gibi Başkanlığın, İçtüzüğe, dolayısıyla Anayasa'nın 95/1. maddesine aykırı davranması TBMM Genel Kurulu'nda, yoğun bir biçimde itiraz ve protestolara sebep olmuştur.

B) 746 sayılı Karar, Anayasa'nın 96/1. maddesine Aykırıdır :

Anayasa'nın 96/1. maddesine göre;

"Anayasa'da, başkaca bir hüküm yoksa, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının en az üçte biri ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir."

Evet, 96/1. maddenin çok açık ve kesin hükmüne göre;

"Türkiye Büyük Millet Meclisi ... toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir."

Başkanlığın açıklamasına göre 01.10.2002 tarih ve 746 sayılı Karar ile Meclis tatil edilmiştir.

Ancak oylamaya,

- Kaç üyenin katıldığı,
- Kaç üyenin çekimser kaldığı.
- Kaç üyenin "kabul",
- Kaç üyenin "red" oyu kullandığı belli değildir.

Şu halde, hiçbir kuşku yoktur ki 746 sayılı Karar, Anayasa'nın 96/1. maddesinin;

"...Türkiye Büyük Millet Meclisi... toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir" hükmüne açıkça aykırıdır.

C- 746 Sayılı Karar, Anayasa'nın 2. Maddesine Aykırıdır.

Anayasamızın, değiştirilmesi teklif dahi edilemeyecek maddeleri arasında yer alan 2. maddesine göre;

"Türkiye Cumhuriyeti....demokratik ... bir hukuk Devletidir."

"Hukuk Devleti"nin temel özelliği, "Devlet yetkisi" kullanan bütün kurum, organ ve mercilerin, daha önceden Devlet tarafından yürürlüğe konulan hukuk kuralları ile kendisini bağlı sayması; her işlem ve eylemini söz konusu kurallara uygun olarak gerçekleştirme mecburiyetinin bulunmasıdır.

Oysa 746 sayılı Karar alınırken hiçbir hukuk kuralına uyulmamış, hatta ilgili tüm hukuk kuralları, Anayasa ve İçtüzük hükümleri çiğnenmiştir. Dolayısıyla, Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan "Hukuk Devleti" ilkesi açıkça ihlâl edilmiştir.

Öte yandan 746 sayılı Kararın alınmasında TBMM'nin iradesi "açık", "kesin" ve "somut" olarak ortaya çıkmamıştır.

Nitekim bugün ortada, kaç milletvekilinin "red" oyuna karşı, kaç milletvekilinin "kabul" oyu ile alındığı bilinmeyen, her bakımdan tartışmalı bir karar vardır.

Böylesine tartışmalı (hatta şaibeli) bir kararın, Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan "demokratik" Devlet ilkesi ile uyumlu olduğunu kabul etmek mümkün değildir.

### III- YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA SEBEPLERİ

1) TBMM'nin, tatile girmesine ilişkin 01.10.2002 tarih ve 746 sayılı Kararı İçtüzüğün 139/2 ve 141/4-5. maddelerine, dolayısıyla Anayasa'nın 95/1. maddesine açıkça aykırıdır.

2) Söz konusu karar, Anayasa'ya aykırı olarak hazırlanmış bir içtüzük ihdası niteliğindedir.

3) Karar, Anayasa'nın 96/1. maddesine "...Türkiye Büyük Millet Meclisi ... toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir" hükmüne aykırıdır.

Çünkü, hiçbir duraksamaya meydan vermeyecek kadar kesindir ki karar "toplantıya katılanların salt çoğunluğu" ilkesine uyulmadan alınmıştır. Zira, 746 sayılı Karar alınırken oylamaya kaç milletvekilinin katıldığını, kaç milletvekilinin "çekimser" kaldığını, kaç milletvekilin "red oyu" kullandığını, kaç milletvekilinin "kabul oyu" verdiğini, Başkanlık Divanını oluşturan Sayın Başkan ve kâtip üyeler de dahil olmak üzere hiç kimse bilmemektedir.

Böyle bir uygulamanın, Anayasa'nın 96/1. maddesindeki "... toplantıya katılanların çoğunluğu..." ilkesine aykırı olduğu gayet açıktır.

Anayasa'ya, tartışmasız bir biçimde açık ve kesin olarak aykırı olan bir karar, eğer İçtüzüğe uyunsa, o zaman İçtüzük Anayasa'ya aykırı demektir. Bu durumda İçtüzüğün Anayasa'ya aykırı düşen hükümlerinin, Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca, "davaya bakan mahkeme" sıfatıyla Anayasa Mahkemesi tarafından iptali gerekir.

4) 746 sayılı Karar, Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan "Demokratik Devlet" ve "Hukuk Devleti" ilkelerine de açıkça aykırıdır.

5) Anılan kararın uygulanması halinde, özellikle Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti bakımından Türkiye, telâfisi imkânsız bir takım zararlarla karşı karşıya gelecektir.

**Esas Sayısı : 2002/152**

**Karar Sayısı : 2002/94**

6) Dava konusu karar için yürürlüğü durdurma kararı verilmeyip de bilâhare iptal kararı verilecek olursa, iptal kararının hiçbir uygulama olanağı bulunmayacaktır.

#### SONUÇ

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 01.10.2002 tarih ve 746 sayılı kararı, eylemli içtüzük ihdası niteliğinde olup Anayasa'nın 95/1. ve 96/1. maddeleri ile 2. maddesinde yer alan "Demokratik Devlet" ve "Hukuk Devleti" ilkelerine açıkça aykırıdır.

Söz konusu kararın uygulanması halinde Türkiye'nin, özellikle "Demokratik Hukuk Devleti" bakımından telâfisi imkânsız bir takım zararlara uğrayacağı gayet açık ve kesindir.

Bu münasebetle, TBMM'nin, tatile girmesine dair 01.10.2002 tarih ve 746 sayılı kararı hakkında acilen yürürlüğü durdurma ve iptal kararı verilmesini arz ederiz.""